

DEPARTEMENT VAN ECONOMISCHE ZAKEN.

**VERSLAGEN EN MEDEDEELINGEN
VAN DE DIRECTIE VAN DEN
LANDBOUW.
1935.**

No. 2.

**DE BEDRIJFSUITKOMSTEN VAN DEN LANDBOUW
IN HET BOEKJAAR 1933/1934.**

St. 8
1933/34

VOORBERICHT.

In een afzonderlijke aflevering der Verslagen en Mededeelingen verschijnt thans een beknopt overzicht der bedrijfsuitkomsten van een aantal landbouwbedrijven over het boekjaar 1933/1934.

Om verschillende redenen lijkt het mij gewenscht met de publicatie ervan niet te wachten tot het Verslag over den Landbouw over 1934 verschijnt.

De verwerking der gegevens van de landbouwboekhoudbureaux geschiedde thans nog op dezelfde wijze als in vorige jaren. In de toekomst zal de Landbouw-economische voorlichtingsdienst er voor zorg dragen, dat aan het betreffende overzicht een uitbreiding kan worden gegeven en wel in dien geest, dat het gestelde doel, n.l. een juist beeld te geven van de rentabiliteit van den Nederlandschen Landbouw in zijn verschillende vormen beter zal worden bereikt.

's-Gravenhage, April 1935.

De Directeur-Generaal van den Landbouw,

ALPH. ROEBROEK.

DE BEDRIJFSUITKOMSTEN VAN DEN LANDBOUW IN HET BOEKJAAR 1933/1934.

In het Verslag over den Landbouw worden sedert een reeks van jaren eenige beschouwingen gewijd aan den economischen toestand van het landbouwbedrijf hier te lande, waarbij onder meer een overzicht wordt gegeven van de financieele resultaten der bedrijven, aangesloten bij de centrale bureaux voor landbouwboekhouding. In het onderstaande worden deze uitkomsten van een groot aantal bedrijven ter sprake gebracht over het boekjaar 1933/1934. Het betreft hier de opgaven, verstrekt door de boekhoudbureaux van de navolgende organisaties: Groninger Maatschappij van Landbouw, Coöperatieve Centrale Landbouwboekhouding (Leeuwarden), Genootschap ter bevordering van den Landbouw in Drenthe, Overijsselsche Landbouwmaatschappij, de Geldersch-Overijsselsche Maatschappij van Landbouw, Aartsdiocesane R.-K. Boeren- en Tuindersbond, Genootschap voor Landbouw- en Kruidkunde in Utrecht, R.-K. Diocesane Land- en Tuinbouwbond, Hollandsche Maatschappij van Landbouw, Maatschappij tot bevordering van Landbouw en Veeteelt in Zeeland, Noordbrabantsche Maatschappij van Landbouw, Noordbrabantsche Christelijke Boerenbond, Limburgsche Land- en Tuinbouwbond en Bond van Kaasproducenten (Gouda).

In de bewerking van het cijfermateriaal is ook voor dit boekjaar geen wijziging gekomen, waarbij dus naast het voordeel van een vergelijkbaarheid met andere jaren, het nadeel wordt gevoeld, dat aan het onderwerpelijke materiaal eenige tekortkomingen kleven, welke de uitspraak niet geheel wettigen, als zoude met deze cijfers een volledig beeld zijn gegeven van de rentabiliteit van den Nederlandschen Landbouw in 1933/1934. In de eerste plaats ontbreekt in de verschillende boekhoudingen uniformiteit; vervolgens is nog steeds een belangrijk gebied als de Groninger Veenkoloniën in de uitkomsten door geen enkele boekhouding vertegenwoordigd. Bovendien moet rekening worden gehouden met het feit, dat het aantal verwerkte boekhoudingen in een bepaald landbouwgebied niet altijd in overeenstemming is met de belangrijkheid daarvan en ten slotte moet er nog op worden gewezen, dat een voor Nederland belangrijk bedrijfstype met name het kleinbedrijf niet in de verwerkte uitkomsten is vertegenwoordigd.

De landbouwgebieden, welke ontbreken, behooren echter met uitzondering van de Groninger Veenkoloniën tot de minder belangrijke.

Niettegenstaande de boven aangegeven onvolkomenheden, mag toch worden aangenomen, dat de hier uitgewerkte resultaten als vergelijkend materiaal vooral groote waarde bezitten, waarmede in ieder geval de gang van zaken in het landbouwbedrijf eenigermate kan worden gevolgd.

Het aantal bedrijven, waarvan in het boekjaar 1933/1934 de resultaten zijn verwerkt, is gestegen van 4868 in 1932/1933 tot 5404 in 1933/1934, respectievelijk een oppervlakte vertegenwoordigend van 122 305 ha en 134 035 ha.

Voorals de boekhoudbureaux der zuidelijke provincies zagen het aantal gecontroleerde bedrijven in belangrijke mate verhoogd; slechts in Groningen en Drenthe kan een onbeteekenende achteruitgang worden geconstateerd.

Onderstaande tabel geeft van den vooruitgang der gecontroleerde bedrijven een overzicht.

Provinciën.	Aantal gecontroleerde bedrijven.				Oppervlakte in ha.			
	1930/ 1931.	1931/ 1932.	1932/ 1933.	1933/ 1934.	1930/ 1931.	1931/ 1932.	1932/ 1933.	1933/ 1934.
Groningen. . . .	499	498	491	485	21 954	21 989	21 469	22 547
Friesland	1 034	1 154	1 190	1 199	31 377	34 393	34 904	35 147
Drenthe.	73	71	95	87	1 360	1 230	1 618	1 463
Overijssel	492	528	607	647	7 971	8 627	9 811	10 266
Gelderland	227	293	307	391	4 484	5 461	5 634	7 062
Utrecht.	104	115	128	143	2 287	2 514	2 767	2 899
Noordholland . . .	141	227	299	338	2 900	4 661	6 974	8 209
Zuidholland	305	491	614	698	7 447	11 297	14 458	17 021
Zeeland.	153	191	230	284	5 312	6 540	7 898	10 033
Noordbrabant. . . .	567	628	741	859	11 792	12 460	13 946	14 832
Limburg	58	100	166	273	1 117	1 751	2 826	4 556
Totaal.	3 653	4 296	4 868	5 404	98 001	110 923	122 305	134 035

Onder de rubriek loonen is, evenals vorige jaren, niet opgenomen een vergoeding voor het werk van den bedrijfsleider en van medewerkende minderjarige gezinsleden. Het is aan geen twijfel onderhevig, dat laatstgenoemde categorie in de huidige omstandigheden een belangrijk aandeel heeft in de werkzaamheden op het landbouwbedrijf, althans een aanmerkelijk grootere dan vóór een vijftal jaren. De mindere arbeidskosten vloeien dus niet enkel voort uit een lager loonpeil of een inkrimping van de werkzaamheden.

Evenals in andere jaren is voor de bedrijven in eigendom geëxploiteerd een geschatte pachtwaarde gesubstitueerd. Bij de invulling van dit bedrag moest dus zorg worden gedragen, dat alle kosten, voortvloeiende uit de eigen exploitatie, niet in rekening werden gebracht (rente hypotheek, grond- en polderlasten, enz.); de pacht prijs werd vastgesteld door uit te gaan van hetgeen wordt betaald voor huurbedrijven van ongeveer gelijke hoedanigheid in de omgeving.

De tabel op pagina 8 en 9 geeft het overzicht der bedrijfsuitkomsten voor de verschillende landbouwgebieden afzonderlijk. Alvorens op de uitkomsten van bepaalde gebieden nader in te gaan, moge eerst de aandacht worden gevestigd op de bruto- en netto-opbrengsten in de diverse groepen van gebieden, welke in de onderstaande tabellen zijn vermeld. De hierop voorkomende gemiddelden zijn verkregen door van alle op tabel A vermelde gebieden behorende tot één der vijf groepen, de bruto-opbrengst per ha te vermenigvuldigen met het aantal ha bouw- en grasland, hetwelk in dat gebied wordt geëxploiteerd. De som van deze producten is gedeeld door een getal, dat de totale oppervlakte aangeeft van de in de tabel voorkomende tot éénzelfde groep behorende landbouwgebieden. Op deze wijze is voor elk der vijf groepen de bruto-opbrengst verkregen.

Gebied.	Bruto-opbrengst in guldens per ha.						
	1927/ 1928.	1928/ 1929.	1929/ 1930.	1930/ 1931.	1931/ 1932.	1932/ 1933.	1933/ 1934.
Zeeklei met akkerbouw en gemengd bedrijf	478,35	535,92	471,66	367,83	307,26	264,31	315,25
Rivierklei met gemengd bedrijf . . .	398,51	421,65	491,08	335,88	215,55	211,33	257,81
Weidestrekten . . .	556,42	611,02	580,45	448,87	318,97	274,60	312,66
Zandgronden . . .	420,62	451,77	460,04	368,96	243,05	231,88	267,74
Veenkoloniën ¹⁾ . . .	419,84	514,35	493,46	278,65	221,83	193,37	262,12
Gemiddeld (gewogen)	469	505	494	378	272	257	288

Het verloop der netto-opbrengsten van 1927/1928 af is als volgt:

Gebied.	Netto-opbrengst in guldens per ha.						
	1927/ 1928.	1928/ 1929.	1929/ 1930.	1930/ 1931.	1931/ 1932.	1932/ 1933.	1933/ 1934.
Zeeklei met akkerbouw en gemengd bedrijf	20,90	75,55	— 4,09	—30,05	—48,33	—22,51	33,07
Rivierklei met gemengd bedrijf . . .	— 6,24	—10,99	— 7,82	—59,26	—99,60	—79,74	9,39
Weidestrekten . . .	23,91	52,13	38,62	1,22	—66,64	—20,72	15,51
Zandgronden . . .	22,35	41,76	40,51	7,36	—82,16	—34,99	10,93
Veenkoloniën . . .	65,78	98,33	14,02	—24,15	—86,72	—18,90	32,46
Gemiddeld (gewogen)	23	48	23	—10	—73	—28	18

¹⁾ De in deze publicatie aangehaalde Veenkoloniën zijn de Woldstreek in Groningen en het Veen- en zandgebied in Drenthe, dus eigenlijk afwijkende typen van de groep.

TABEL A.

Bedrijfsuitkomsten

Provincie.	Landbouwgebied.	Aantal gecontroleerde bedrijven.	Oppervlakte.			Bedrijfs	
			Bouwland.	Grasland.	Totaal.	Arbeidsloonen.	Zaaizaad en pootgoed.
Groningen.	Centrale weidestreek	36	227	888	1 115	gld. 64,60	gld. 2,62
	Noordelijke bouwstreek	228	8 897	1 474	10 371	110,98	7,98
	Noordelijk Westerkwartier	33	885	431	1 316	92,11	6,47
	Centrale bouwstreek	47	1 134	480	1 614	87,27	6,47
	Klein-Oldambt	17	626	84	710	80,60	9,47
	Nieuw-Oldambt	77	4 054	309	4 363	106,13	9,83
	Oud-Oldambt	32	2 124	502	2 626	100,46	9,67
Woldstreek	17	515	87	602	82,27	7,87	
Friesland.	Kleiweidestreek	300	614	8 283	8 897	60,73	1,04
	Veenweidestreek	168	4	4 813	4 817	45,40	—
	De Wouden	387	584	7 946	8 330	49,84	0,46
	Kleibouwstreek	394	5 166	7 987	13 103	87,00	5,26
Drenthe.	Zandgebied	47	224	530	754	41,34	0,65
	Veen- en zandgebied	16	229	117	346	70,35	3,75
	Zuidelijke randgemeenten	24	75	288	363	50,52	0,68
Overijssel.	Weidegebied	210	240	3 599	3 839	36,39	0,64
	Zand- en veengebied	91	567	831	1 398	45,78	2,62
	Zandgebied	300	953	3 340	4 293	48,83	1,52
Gelderland.	IJsselstreek	46	118	613	731	49,20	1,98
	Veluwezoom	6	51	104	155	50,74	2,18
Gelderland.	Nederveluwe	58	154	695	849	51,73	2,55
	Osterveluwe	18	86	196	282	48,99	1,49
	Oostelijke Veluwe	13	29	104	133	68,20	3,90
	Graafschap Zutphen	109	498	1 007	1 505	58,74	2,82
	Rijk van Nijmegen	32	185	358	543	68,11	3,94
	IJsselstreek	29	168	440	608	48,95	3,78
	De Lijmers	42	303	575	878	52,36	2,08
	Betuwe	37	301	737	1 038	57,67	3,66
	Tielervaard	12	91	251	342	39,82	2,79
	Land van Maas en Waal	35	118	661	779	58,23	2,01
	Utrecht.	Noordwestelijk weidegebied	42	4	744	748	56,06
Lopikerwaard		24	1	398	399	51,37	0,51
Kleigebied van IJssel en Ouden Rijn		39	22	863	885	50,79	0,54
Kleigebied van den Krommen Rijn		21	79	478	557	43,78	2,50
Zandgebied		17	37	273	310	57,43	1,68
Noordholland.	Eilanden	23	201	559	760	50,36	3,15
	Middengewest	125	11	2 379	2 390	53,70	0,14
	't Gein	11	—	240	240	78,51	—
	Noordelijke duinstreek	31	109	768	867	50,87	0,78
	Zuidelijke duinstreek	4	—	62	62	53,19	—
	Noordelijk Westfriesland	7	10	123	138	53,32	0,55
	Drechterland	3	3	56	59	36,77	—
	Geestmerambacht	6	21	97	118	65,77	1,46
	Noord-oostpolders	14	353	118	471	104,70	10,—
	Meerlanden	114	1 946	1 163	3 109	98,51	7,69
Zuidholland.	Noordelijk klei- en veengebied	12	18	323	341	66,41	1,11
	Rijnland	50	—	1 040	1 040	75,11	0,02
	Zuidhollandsche bollen- en weidestreek	8	4	199	203	84,55	—
	Westland	13	26	385	361	80,69	1,86
	Delf- en Schieland	70	19	1 308	1 322	75,24	0,81
	Land van Gouda en Woerden	52	4	974	978	60,02	0,10
	Krimpenerwaard	130	—	2 382	2 382	65,66	0,01
	Alblasserwaard en Vijfheerenlanden	168	22	3 338	3 360	57,51	0,03
	Rijn-, Delf- en Schielandsche droogmakerijen	12	185	173	358	98,87	8,—
	Eilanden	183	4 646	2 030	6 676	108,46	7,08
Zeeland.	De provincie	284	7 238	2 795	10 033	95,53	7,66
Noordbrabant.	Noordwestelijke zeekleigronden	140	3 827	1 499	5 326	97,31	6,11
	Land van Heusden en Altena	32	248	535	783	61,36	3,12
	Maaskant	65	235	804	1 039	63,80	1,74
	Land van Cuijk	63	389	499	878	73,48	4,42
	Westelijke zandgronden	61	574	714	1 288	71,37	3,74
	Meijerij	175	740	1 152	1 892	69,86	3,10
Limburg.	Zuidelijke en oostelijke zandgronden	323	1 618	2 008	3 626	69,43	3,63
	Noord-Limburg	208	1 944	1 245	3 189	53,74	4,62
	Zuid-Limburg	65	768	599	1 367	60,42	5,84

1933/1934.

uitgaven per ha. bijkosten.			Totaal.	Rente voor den inventaris.	Pacht of geschatte pachtprijs.	Totaal der uitgaven.	Opbrengst per ha.	
Vec- voeder.	Mest- stoffen.	Andere uitgaven.					Bruto.	Netto.
gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.
49,76	12,74	20,75	140,47	14,62	100,—	255,09	265,55	10,46
8,47	22,57	27,53	177,53	8,54	105,—	291,07	328,52	37,45
17,99	15,64	27,22	159,43	10,51	100,—	269,94	295,18	25,24
20,26	19,97	20,98	154,95	10,10	90,—	255,05	282,90	28,85
4,50	23,64	20,—	147,21	7,71	85,—	239,92	276,93	37,01
4,91	14,62	22,83	157,82	6,72	90,—	254,04	300,66	46,62
9,30	22,25	19,90	161,67	7,29	80,—	248,96	272,75	23,79
9,94	24,40	18,26	142,74	7,00	80,—	230,74	258,01	27,27
46,70	4,26	32,14	144,87	14,40	69,69	223,96	254,19	25,23
47,62	4,03	29,81	126,86	13,72	64,36	204,94	238,48	33,54
67,97	10,93	23,61	166,91	12,68	57,87	227,46	247,05	19,59
27,99	13,59	39,61	174,05	11,43	69,83	255,36	279,13	23,77
50,40	17,76	16,79	127,03	10,52	35,—	172,55	199,80	27,25
18,67	48,23	20,44	161,44	7,53	60,54	229,51	263,06	33,55
73,55	17,75	15,28	157,78	11,88	40,—	209,16	244,78	35,62
55,55	7,27	21,75	121,60	12,29	99,45	233,34	210,80	— 22,54
56,07	23,54	20,39	148,40	11,30	84,85	244,55	248,82	4,27
103,70	16,31	29,55	199,91	14,98	58,65	273,54	274,04	0,50
72,20	6,82	29,12	158,72	13,36	98,40	270,48	263,51	— 6,97
72,78	11,77	29,94	176,31	13,24	50,—	239,55	291,26	51,71
215,61	23,05	37,30	390,24	17,35	50,74	398,33	421,12	22,79
127,09	14,11	23,88	215,66	13,63	45,—	274,19	313,06	38,87
124,75	25,99	45,04	267,88	14,15	51,57	333,60	352,58	18,98
85,16	19,98	39,48	196,63	14,53	55,12	266,28	276,28	10,—
70,90	15,27	40,47	198,69	13,21	68,16	280,06	274,87	— 5,69
115,89	7,96	31,70	207,78	13,18	60,24	281,20	288,36	5,06
74,07	2,06	39,12	169,69	14,56	66,76	251,01	275,24	24,23
64,48	9,55	38,21	173,52	12,32	57,71	243,65	266,27	22,72
85,47	7,23	27,88	112,69	9,47	61,43	183,59	222,04	38,45
55,47	6,74	42,51	164,96	12,29	77,04	254,29	218,32	— 35,97
160,32	4,91	50,65	272,69	22,95	77,99	373,63	423,41	49,78
187,46	2,49	48,11	289,94	22,11	72,45	384,50	413,52	29,02
90,62	4,42	38,76	194,03	19,55	67,94	281,32	282,64	1,32
114,29	4,97	41,02	206,56	16,01	70,85	293,42	269,72	— 23,70
150,83	4,33	36,47	250,69	17,56	68,08	336,33	326,38	— 10,05
50,68	9,62	33,70	147,51	13,43	47,03	207,97	190,86	— 17,11
85,06	1,84	39,30	180,04	22,17	79,23	281,54	313,53	31,99
191,04	2,27	45,78	317,60	23,54	103,44	444,58	466,78	22,20
68,54	8,22	37,75	166,16	17,90	60,—	244,06	254,29	10,23
41,64	1,43	37,—	133,26	18,11	55,—	206,37	237,55	31,48
90,18	10,50	44,33	198,88	20,26	75,—	294,14	282,28	— 11,76
197,21	5,48	53,88	282,84	23,73	85,—	406,57	470,06	63,49
68,83	11,89	41,16	188,11	19,86	80,—	287,97	304,19	16,22
17,94	10,57	58,02	201,23	13,07	80,—	294,30	320,97	26,77
64,99	14,89	48,97	285,05	15,03	91,85	341,93	378,23	36,30
119,84	2,80	42,39	232,55	23,21	80,—	340,76	360,37	19,61
162,—	7,26	42,67	287,06	24,52	85,08	396,66	433,53	36,87
193,64	4,63	46,25	329,07	23,52	85,—	456,59	420,85	— 15,74
119,49	8,91	36,49	247,43	17,39	90,—	354,82	389,77	34,95
216,96	3,55	43,35	339,41	22,41	80,88	442,70	487,91	45,21
165,60	2,37	40,45	268,54	22,27	80,63	371,44	406,85	35,41
295,30	4,20	43,42	408,59	21,11	87,85	517,55	577,86	60,31
170,82	3,97	33,32	265,75	19,49	72,39	397,63	373,94	— 16,31
82,14	13,17	48,46	250,64	16,56	80,—	347,20	365,06	18,46
23,38	18,58	47,74	205,19	13,32	92,87	311,38	334,04	22,66
12,43	21,17	41,46	178,25	10,97	79,62	268,84	308,07	39,23
19,63	14,15	54,04	191,24	9,60	74,56	275,40	317,66	42,26
13,45	26,62	36,41	140,96	10,56	80,92	232,44	232,47	0,03
44,81	5,43	32,70	143,48	11,36	77,25	297,09	200,61	— 36,48
66,90	21,79	44,76	211,05	14,52	66,86	292,43	278,53	— 13,60
31,50	29,72	34,49	170,82	11,91	62,40	245,22	237,23	— 7,99
64,06	22,06	36,37	195,45	14,11	56,38	265,94	254,92	— 11,02
57,05	26,41	38,92	195,49	15,—	46,—	256,49	256,33	— 0,16
71,07	24,57	30,97	184,97	14,08	49,91	248,96	282,54	33,58
49,71	14,18	30,87	161,02	13,05	32,60	256,67	273,80	17,13

TABEL B.

Bedrijfsuitkomsten

Provincie.	Landbouwgebied.	Aantal gecontroleerde bedrijven.	Oppervlakte.			Bedrijf	
			Bouwland.	Grasland.	Totaal.	Arbeidsloonen.	Zaaizaad en pootgoed
Groningen.	Centrale weidestreek	34	ha. 224	ha. 839	ha. 1063	gld. 56,84	gld. 2,78
	Noordelijke bouwstreek	217	8296	1444	9740	113,39	8,51
	Noordelijk Westerkwartier	34	374	478	1352	94,76	6,84
	Centrale bouwstreek	47	1118	494	1612	87,33	7,10
	Klein-Oldambt	19	681	103	784	92,81	7,36
	Nieuw-Oldambt	74	3683	337	4020	115,84	9,74
	Oud-Oldambt	50	1996	318	2314	106,23	9,38
	Woldstreek	16	506	78	584	86,02	7,64
Friesland.	Kleiweidestreek	287	495	7793	8288	70,33	0,32
	Veenweidestreek	173	1	4994	4995	50,84	—
	De Wouden	337	418	8088	8506	55,25	0,51
	Kleibouwstreek	393	5068	8047	13115	108,44	4,91
Dronthe.	Zandgebied	42	196	480	676	40,78	1,40
	Veen- en zandgebied	15	177	141	318	57,70	2,33
	Zuidelijke randgemeenten	38	117	507	624	45,70	0,99
Overijssel.	Weidegebied	193	176	3471	3647	37,75	0,50
	Zand- en veengebied	82	485	872	1357	50,94	3,28
	Zandgebied	286	852	3173	4030	51,39	1,53
	IJsselstreek	46	122	655	777	51,74	0,89
Gelderland.	Nederveeluwe	48	141	646	787	60,13	2,20
	Overveluwe	11	26	101	122	55,87	1,59
	Graafschap Zutphen	95	460	888	1348	63,72	2,53
	Rijk van Nijmegen	28	172	277	449	70,53	2,79
	IJsselstreek	19	96	286	382	73,24	2,30
	De Lijmers	35	316	482	798	54,99	1,70
	Betuwe	29	309	592	901	54,97	4,38
	Tielerswaard	8	47	119	166	41,67	1,45
	Land van Maas en Waal	34	114	567	681	63,26	1,96
	Utrecht.	Noordwestelijk weidegebied	28	8	519	527	64,73
Lopikerwaard		20	17	335	352	65,21	0,55
Kleigebied van IJssel en Ouden Rijn		40	18	950	968	42,74	0,47
Kleigebied van den Krommen Rijn		24	73	575	648	51,79	1,95
Zandgebied		16	23	249	272	56,19	2,42
Noordholland.	Eilanden	23	138	502	640	56,94	1,87
	Middengewest	124	13	2339	2352	55,09	0,65
	't Gein	9	—	226	226	79,55	0,05
	Noordelijke duinstreek	24	109	514	623	48,10	2,02
	Zuidelijke duinstreek	11	—	217	217	68,82	0,78
	Noordelijk Westfriesland	7	26	122	148	70,96	4,34
	Geestmerambacht	6	19	101	120	77,10	1,22
	Noord-oostpolders	8	128	67	195	111,28	6,32
	Meerlanden	37	1584	919	2453	111,79	8,96
	Zuidholland.	Noordelijk klei- en veengebied	7	—	179	179	71,60
Rijnland		37	—	810	810	77,31	0,16
Zuidhollandsche bollen- en weidestreek		12	159	75	234	85,23	0,08
Westland		7	10	214	224	78,99	—
Delf- en Schieland		57	4	1163	1167	75,14	0,23
Land van Gouda en Woerden		50	5	925	930	72,50	0,02
Krimpenerwaard		123	2	2370	2372	74,23	—
Alblasserwaard en Vijfheerenlanden		157	13	3108	3121	70,37	—
Rijn-, Delf- en Schielandsche droogmakerijen		28	233	450	683	85,81	4,71
Eilanden		136	3249	1489	4738	126,01	8,01
Zeeland.	De provincie	230	5673	2225	7898	104,90	8,57
Noordbrabant.	Noordwestelijke zeekleigronden	142	4031	1572	5603	110,13	7,08
	Land van Heusden en Altena	29	228	564	792	71,85	4,03
	Maaskant	56	212	696	908	67,12	1,62
	Land van Cuyk	55	334	461	795	73,38	4,19
	Westelijke zandgronden	52	491	577	1068	72,34	2,90
	Meijerij	141	619	994	1613	70,99	3,02
	Zuidelijke en oostelijke zandgronden	266	1377	1790	3167	73,09	3,32
Limburg.	Noord-Limburg	124	1176	794	1970	51,16	5,36
	Zuid-Limburg	42	473	383	856	59,03	5,83

1932/1933.

uitgaven per ha. Onkosten.			Totaal.	Rente voor den inventaris.	Pacht of geschatte pachtprijs.	Totaal der uitgaven.	Opbrengst per ha.	
Vee- voeder.	Mest- stoffen.	Andere uitgaven.					Bruto.	Netto.
gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.
46,14	11,67	22,66	140,09	16,28	90,—	246,37	199,26	— 47,11
9,09	21,19	27,03	179,21	9,83	90,—	279,04	257,39	— 21,65
18,21	13,13	29,95	162,89	12,10	90,—	264,99	234,15	— 30,84
21,53	17,46	20,95	154,37	11,43	75,—	240,30	213,76	— 27,04
5,16	18,02	22,78	146,13	8,59	70,—	224,72	228,13	— 3,41
6,73	13,98	25,77	172,06	7,54	70,—	249,60	259,99	— 10,39
10,17	19,54	21,19	166,51	8,09	65,—	239,60	222,77	— 16,83
12,83	20,69	22,49	149,87	8,01	65,—	222,68	203,05	— 19,63
42,87	3,24	34,78	152,04	15,06	78,34	245,44	238,88	— 6,56
45,19	2,54	29,43	128,—	14,29	71,87	214,16	218,96	— 4,80
66,17	7,56	29,12	158,61	13,08	61,97	233,66	226,81	— 6,85
25,09	13,73	40,63	192,35	12,09	76,57	281,51	246,05	— 35,46
41,36	17,01	18,44	113,99	10,04	33,—	162,03	153,65	— 8,38
25,48	31,99	19,44	136,94	8,39	47,81	193,14	175,59	— 17,55
67,10	15,20	16,58	145,57	10,46	41,60	197,63	176,99	— 20,64
50,02	4,43	20,26	112,96	14,16	99,73	226,85	150,14	— 76,71
51,52	19,22	20,42	145,38	12,88	84,17	242,43	184,26	— 58,17
100,72	14,08	33,36	201,08	16,19	58,83	276,10	231,84	— 44,26
62,53	4,68	25,09	144,93	14,56	99,99	259,48	192,93	— 66,55
197,35	17,06	48,75	325,40	17,97	69,55	413,01	330,05	— 82,96
152,69	15,68	61,60	287,43	16,86	55,69	359,98	304,91	— 55,07
86,25	10,83	62,33	225,66	15,55	59,56	300,77	230,72	— 70,05
74,35	10,89	39,78	198,34	15,01	63,26	276,61	226,50	— 50,11
115,24	33,29	60,45	284,52	15,74	54,78	355,04	252,28	— 102,76
80,12	2,10	90,99	229,90	14,92	82,—	326,82	207,88	— 118,94
77,32	8,98	79,34	224,99	13,27	75,25	313,51	217,92	— 95,59
38,12	3,83	85,86	170,93	13,34	79,—	263,27	153,66	— 109,61
57,03	4,22	39,39	165,36	14,74	78,74	259,34	188,79	— 70,55
162,75	3,18	99,34	330,73	23,82	89,61	444,16	297,89	— 146,27
152,66	2,85	93,36	358,03	22,91	84,22	415,16	305,90	— 109,26
98,58	3,05	84,61	229,45	18,74	82,97	331,16	213,49	— 117,67
100,64	3,11	89,20	246,69	19,07	88,06	353,82	209,18	— 144,64
175,82	4,72	67,56	306,71	22,38	95,20	424,29	281,45	— 142,84
47,50	10,03	32,81	149,15	13,07	50,94	213,16	189,56	— 23,60
90,73	1,45	40,88	188,20	24,21	85,64	298,05	290,54	— 7,51
159,60	3,02	58,73	300,93	22,02	101,59	424,54	376,42	— 48,12
58,35	8,70	37,97	155,14	18,60	50,—	223,74	238,61	— 14,87
127,48	5,56	41,55	244,19	18,17	101,46	363,82	382,72	— 18,90
73,22	5,70	44,69	198,91	18,49	70,—	287,40	275,11	— 12,29
56,47	12,42	36,46	183,67	19,87	80,—	283,54	255,18	— 28,36
19,13	5,63	56,20	199,11	18,43	80,—	297,54	309,26	— 11,72
52,70	14,91	49,53	237,29	14,78	103,15	355,22	360,49	— 5,27
145,09	3,05	56,19	275,93	31,41	80,—	387,34	384,51	— 2,83
159,16	6,37	42,42	285,42	24,16	92,44	402,02	384,50	— 17,52
158,53	5,66	45,37	294,92	23,02	90,18	408,12	400,46	— 7,66
112,99	8,18	33,56	233,72	19,07	80,—	332,79	342,25	— 9,46
133,78	3,36	39,01	301,52	22,20	78,94	402,66	402,56	— 0,10
176,57	2,79	44,41	296,29	23,65	84,81	404,75	398,72	— 6,03
284,81	6,68	43,53	409,25	21,97	92,90	524,12	552,85	— 28,73
152,89	2,90	33,45	259,61	21,14	79,—	359,74	349,94	— 9,80
112,14	9,94	42,64	255,24	15,90	90,25	361,39	377,29	— 15,90
23,51	20,14	52,65	230,32	17,20	91,73	339,25	300,55	— 38,70
14,48	19,82	41,96	189,73	12,55	83,60	285,88	261,29	— 24,59
29,44	16,31	58,30	221,26	10,61	71,89	303,76	282,40	— 21,36
32,62	6,31	35,18	149,99	12,75	82,14	244,88	183,90	— 60,98
41,95	3,60	30,80	145,09	12,41	81,51	239,01	164,72	— 74,29
73,53	17,55	44,27	212,92	16,11	68,31	297,34	230,20	— 67,14
48,53	19,03	34,56	172,36	14,24	65,38	251,98	192,61	— 59,37
62,94	18,81	38,36	194,12	16,08	56,61	266,81	219,67	— 47,14
62,37	22,74	39,46	200,98	16,86	48,96	266,80	220,79	— 46,01
76,79	24,96	31,25	189,42	16,08	50,41	255,91	249,67	— 6,24
54,24	13,88	30,49	163,47	15,90	80,74	260,11	262,15	— 2,04

Blijkens bovenstaande cijfers is in den ongunstigen toestand van het landbouwbedrijf gedurende het tijdvak 1930—1933 in het jaar 1933/1934 een keerpunt gekomen. In alle groepen van gebieden werden over het laatste boekjaar, hoewel in de meeste gevallen geen groote, dan toch positieve netto-opbrengsten verkregen. Indien de verliezen in 1932/1933 worden vergeleken met de baten van 1933/1934, dan kan worden geconstateerd, dat de vooruitgang het aanzienlijkst is op de rivierklei met gemengd bedrijf. Daarop volgen de akkerbouwbedrijven op de zeeklei en in de Veenkoloniën, vervolgens die op de zandgronden en ten slotte die in de weidestrecken.

Aangezien de netto-opbrengsten eenerzijds worden bepaald door de bruto-opbrengsten, anderzijds door de uitgaven, verdient het aanbeveling de twee laatste grootheden nader te bezien. Zoowel bruto-opbrengsten als uitgaven zijn voor de verschillende jaren voorgesteld als indexcijfers, waarbij het overeenkomstige bedrag over het jaar 1927/1928 op 100 werd aangenomen. Het verloop van de bruto-opbrengsten is als volgt:

Bruto-opbrengsten.

Bruto-opbrengst.

Gebied.	1927/ 1928.	1928/ 1929.	1929/ 1930.	1930/ 1931.	1931/ 1932.	1932/ 1933.	1933/ 1934.
Zeeklei met akkerbouw en gemengd bedrijf	100	112	99	77	64	55	66
Rivierklei met gemengd bedrijf	100	106	123	84	54	53	65
Weidestrecken	100	110	104	81	57	49	56
Zandgronden	100	107	109	88	58	55	64
Veenkoloniën	100	123	118	66	53	46	62
Gemiddeld	100	110	105	81	58	55	61

Als gevolg van de uitbreiding van den steun aan de akkerbouwgewassen en mede door het feit, dat de oogsten van de meeste producten overvloediger waren dan in 1932/1933 zijn over het betreffende boekjaar de bruto-opbrengsten op de akkerbouwbedrijven vrij aanzienlijk gestegen. De bruto-opbrengst in het zeekleigebied blijkt met 11 pct. van die over 1927/28 te zijn toegenomen, in de Veenkoloniën met 16 pct., op de zandgronden met 9 pct. De steun voor den oogst 1933 strekte zich dan ook over een grooter aantal producten uit, dan in het vooraf-

gaande jaar. Naast de reeds bestaande Overheidsmaatregelen ten aanzien van de teelt van tarwe, suikerbieten, fabrieksaardappelen en vlas werden in het najaar van 1933 tevens steunmaatregelen getroffen ten behoeve van den verbouwer van consumptie-aardappelen, rogge, gerst en haver. De werking daarvan kwam in de indexcijfers duidelijk tot uiting. Indien men naast de indexcijfers der producten stelt het verloop der cijfers voor eenige voor den akkerbouw belangrijke productiekosten als meststoffen en arbeidsloon, dan blijkt ook hieruit, dat de gang van zaken voor den akkerbouw in 1933/1934 belangrijk gunstiger was dan in 1932/1933.

Indexcijfers akkerbouwproducten (basis 1924/1929)			Indexcijfers productiekosten (basis 1924/1929)		
	1932/ 1933	1933/ 1934		1932/ 1933	1933/ 1934
Tarwe	84	84	Stikstof. (Chilisaalpeter)	50	46
Rogge	36	54	Stikstof. (zwav. ammon.)	36	37
Gerst	42	62	Stikstof. (kalksalpeter)	54	53
Haver	42	50	Phosphorzuur (superphosphaat)	65	63
Erwtten	69	45	Phosphorzuur (Thomasphosphaat)	83	80
Consumptie-aardappelen	28	77	Kali	104	56
Suikerbieten	54	60	Arbeidsloon	81	73

De bruto-opbrengsten van de weidestrecken zijn eveneens gestegen, doch hebben in tegenstelling met die der overige groepen van gebieden het niveau van het boekjaar 1931/1932 nog niet bereikt. Niettemin steeg het bedrag van f 274,60 per ha in 1932/1933 tot f 312,66 in 1933/1934. Er zijn wel eenige factoren voorhanden geweest, aan welke de verschillen in uitkomsten tusschen 1932/1933 en 1933/1934 kunnen worden toegeschreven. De melkproductie is in het laatstgenoemde jaar gestegen; daarbij komt nog dat de consumptie-melkregeling voor het eerstgenoemde jaar slechts gedurende een klein gedeelte van het boekjaar heeft gefunctionneerd. Daartegenover staat echter, dat de uitkomsten van de veehouderij in het najaar van 1933 nadeelig zijn beïnvloed door de verhooging der prijzen van voederartikelen, als gevolg van de beschermende maatregelen ten aanzien van de graanteelt.

Het verloop der indexcijfers voor veeteeltproducten in 1933/1934

wijst evenwel ook in de richting van een verhooging der bruto-opbrengsten. Het gemiddelde bedroeg voor het jaar 1932/1933 51 en steeg tot 53 in 1933/1934 (basis 1924/1929). Een vergelijking met de indexcijfers voor eenige productiekosten van dezen tak van het landbouwbedrijf is weergegeven in onderstaande tabel.

Indexcijfers veeteeltproducten (basis 1924/1929)			Indexcijfers productiekosten (basis 1924/1929)		
	1932/ 1933	1933/ 1934		1932/ 1933	1923/ 1934
Rundvleesch	58	56	Maïs	35	44
Varkensvleesch	39	47	Lijnkoeken	45	47
Boter	51	53	Rogge	36	54
Kaas	51	49	Gerst	42	62
Consumptie-melk	59	64	Erwtten	69	45
Eieren	49	52	Phosphorzuur (Thomasphosphaat)	83	80
			Stikstof (kalksalpeter)	54	53
			Arbeidsloon	81	73

Reeds in het Verslag over den Landbouw over 1933 werd er op gewezen, dat de verhouding tusschen beide groepen indexcijfers voor de veehouderij belangrijk ongunstiger was dan voor de akkerbouwbedrijven. Vooral in verband met het feit, dat de voederkosten in het veehoudersbedrijf een zeer belangrijke rol spelen, is de stijging van de prijzen van producten als maïs, lijnkoeken, rogge en gerst van grooten invloed op de rentabiliteit van dezen bedrijfsvorm. De daling der indexcijfers voor arbeidsloon en meststoffen heeft uit den aard der zaak niet die beteekenis, welke deze voor het akkerbouwbedrijf heeft.

Nog dient afzonderlijk te worden vermeld de stijging van de bruto-opbrengsten van het gemengd bedrijf op de rivierkleigronden. De inkomsten van deze bedrijven zijn in de meeste gevallen afkomstig van den verkoop van akkerbouwproducten en veeteeltproducten, doch ook in vrij belangrijke mate van fruit. De fruitteelt heeft nu in 1933/1934 vrij gunstige resultaten opgeleverd. Vooral het voor deze groep van gebieden belangrijke ooft, als appelen, peren en kersen, gaf goede opbrengsten, welke voor alleszins loonnende prijzen van de hand werden gedaan; daarentegen waren de opbrengsten in 1932 (dus voor het boekjaar 1932/1933) slechts matig.

Het verloop der uitgaven in de groepen van landbouwgebieden is opgenomen in onderstaande tabel, waarbij eveneens het bedrag in 1927/1928 per ha betaald, op 100 werd aangenomen.

Uitgaven.

Gebied	1927/ 1928.	1928/ 1929.	1929/ 1930.	1930/ 1931.	1931/ 1932.	1932/ 1933.	1933/ 1934.
Zeeklei met akkerbouw en gemengd bedrijf	100	101	104	87	78	63	62
Rivierklei met gemengd bedrijf	100	107	123	98	78	72	61
Weidestrecken	100	105	102	84	72	55	56
Zandgronden	100	103	105	92	82	67	64
Veenkoloniën	100	118	135	86	87	60	65
Gemiddeld (gewogen)	100	102	106	87	77	64	61

Het blijkt dan, dat de uitgaven in de rivierkleistreken nog vrij aanzienlijk zijn gedaald; deze daling was minder op de zeekleigronden en in de zandstreken, terwijl zij in de weidegebieden een geringe en in de Veenkoloniën een merkbare stijging vertoonden.

Teneinde over het verloop der uitgaven meer licht te verspreiden, zijn voor de verschillende groepen der gebieden en voor het geheele land gemiddelde bedragen berekend afzonderlijk voor de posten arbeidsloon, zaaizaad en meststoffen, veevoeder, rente inventaris, andere uitgaven en pacht of geschatte pachtprijs. Deze gemiddelden zijn op analoge wijze berekend, als voor de bruto- en netto-opbrengsten werd gedaan. In verband met het feit, dat de laatstgenoemde grootheden van 1927/1928 af steeds op dezelfde wijze zijn vastgesteld, leek het minder gewenscht om ten aanzien van de uitgaven een andere methode te volgen. Ongetwijfeld zou voor het berekenen van dergelijke gemiddelden een andere weg kunnen worden ingeslagen, zooals bijvoorbeeld werd gedaan in het Verslag der Staatscommissie-EBELS¹⁾. Blijkens het genoemd Verslag zijn de verschillen in de uitkomsten van de methode der Directie van den Landbouw en die der Staatscommissie-EBELS, althans ten aanzien van het gemiddelde voor Nederland, van geringe beteekenis.

De uitkomsten dezer berekening zijn vermeld in twee tabellen, waarbij tabel C de werkelijke bedragen weergeeft en tabel D wederom een index, waarbij de bedragen voor de afzonderlijke posten in 1927/1928 op 100 werden gesteld.

¹⁾ Verslag der Staatscommissie ingesteld bij Koninklijk Besluit van 15 December 1927. N°. 34, tot het onderzoeken van de vraag of en, zoo ja, in hoeverre en door welke oorzaken in den land- en tuinbouw eene wanverhouding bestaat tusschen de bodemprijzen en productiekosten enerzijds en de opbrengst der producten anderzijds.

TABEL C.

Uitgaven in guldens per ha.

Gebied.	Aantal bedrijven.	Gemiddelde oppervlakte in ha.	Arbeidsloon.	Zaai-zaad, poot-goed en meststoffen.	Veevoeder.	Andere uitgaven.	Rente inventaris.	Pacht of geschatte pacht prijs.
<i>Zeekei met akkerbouw en gemengd bedrijf.</i>								
1927/1928	857	40	146	53	47	51	16	139
1928/1929	954	40	146	58	47	54	15	140
1929/1930	1 133	39	147	53	60	61	17	139
1930/1931	1 258	38	134	35	42	51	15	123
1931/1932	1 372	37	118	33	42	47	16	99
1932/1933	1 465	37	106	23	22	41	13	82
1933/1934	1 573	38	99	27	22	41	11	84
<i>Rivierkei met gemengd bedrijf.</i>								
1927/1928	53	30	73	18	125	51	18	120
1928/1929	92	28	61	19	119	98	17	118
1929/1930	123	24	73	31	147	119	17	116
1930/1931	190	24	73	16	100	72	19	113
1931/1932	240	23	68	18	83	41	18	91
1932/1933	266	23	58	15	67	57	15	77
1933/1934	319	22	53	14	63	34	12	72
<i>Weidestroken.</i>								
1927/1928	681	25	81	15	231	41	27	135
1928/1929	843	24	79	18	252	49	26	133
1929/1930	996	24	77	20	225	65	25	129
1930/1931	1 064	24	75	10	160	55	25	125
1931/1932	1 288	23	70	7	135	42	24	107
1932/1933	1 449	23	59	5	96	40	18	81
1933/1934	1 563	23	55	6	104	34	18	79
<i>Zandgronden.</i>								
1927/1928	517	19	79	34	140	52	19	77
1928/1929	670	18	75	45	132	60	18	77
1929/1930	885	17	75	49	130	71	19	76
1930/1931	1 107	17	72	32	113	50	19	76
1931/1932	1 356	17	69	27	103	41	20	66
1932/1933	1 621	17	59	19	79	37	15	57
1933/1934	1 882	16	57	23	79	32	14	53
<i>Veenkoloniën.</i>								
1927/1928	35	31	106	103	28	14	17	87
1928/1929	29	27	103	95	28	85	12	93
1929/1930	30	28	104	119	22	132	13	90
1930/1931	32	27	93	53	19	44	9	86
1931/1932	32	28	81	58	25	60	12	73
1932/1933	31	29	66	36	25	23	8	53
1933/1934	33	29	72	48	17	20	8	64
<i>Nederland.</i>								
1927/1928	2 143	30	97	40	128	47	20	112
1928/1929	2 588	29	92	39	134	61	20	109
1929/1930	3 167	28	94	44	132	74	20	108
1930/1931	3 651	27	88	27	101	53	19	102
1931/1932	4 288	26	81	24	92	43	19	86
1932/1933	4 832	25	71	17	67	41	15	71
1933/1934	5 370	25	66	20	68	34	14	68

TABEL D.

Uitgaven, vergeleken met die in 1927/1928.

Gebied.	1927/ 1928.	1928/ 1929.	1929/ 1930.	1930/ 1931.	1931/ 1932.	1932/ 1933.	1933 1934.
<i>Zeeklei met akkerbouw en gemengd bedrijf.</i>							
Arbeidsloon	100	100	101	92	81	73	68
Zaaizaad, pootgoed en meststoffen . .	100	100	91	60	57	40	47
Veevoeder	100	100	128	59	89	47	47
Andere uitgaven	100	106	120	100	92	80	80
Rente inventaris	100	94	106	94	100	81	69
Pacht of geschatte pachtprijs. . . .	100	101	100	88	71	59	60
<i>Rivierklei met gemengd bedrijf.</i>							
Arbeidsloon	100	84	100	100	86	79	73
Zaaizaad, pootgoed en meststoffen . .	100	106	172	89	100	83	78
Veevoeder	100	95	118.	80	66	54	50
Andere uitgaven	100	192	233	141	80	112	67
Rente inventaris	100	94	94	106	100	83	67
Pacht of geschatte pachtprijs. . . .	100	98	97	94	76	64	60
<i>Weidestrekten.</i>							
Arbeidsloon	100	98	95	93	86	73	68
Zaaizaad, pootgoed en meststoffen . .	100	120	133	67	47	33	40
Veevoeder	100	109	97	69	58	42	45
Andere uitgaven	100	120	159	134	102	98	83
Rente inventaris	100	96	93	93	89	67	67
Pacht of geschatte pachtprijs. . . .	100	99	96	93	79	60	59
<i>Zandgronden.</i>							
Arbeidsloon	100	95	95	91	87	75	72
Zaaizaad, pootgoed en meststoffen . .	100	132	144	94	79	56	63
Veevoeder	100	94	93	81	74	56	56
Andere uitgaven	100	115	137	96	79	71	62
Rente inventaris	100	95	100	100	105	79	74
Pacht of geschatte pachtprijs. . . .	100	100	99	99	86	74	69
<i>Veenkoloniën.</i>							
Arbeidsloon	100	97	98	88	76	62	68
Zaaizaad, pootgoed en meststoffen . .	100	92	116	51	56	35	47
Veevoeder	100	100	79	68	89	89	61
Andere uitgaven	100	607	943	314	429	164	143
Rente inventaris	100	71	76	53	71	47	47
Pacht of geschatte pachtprijs. . . .	100	107	103	99	84	61	74
<i>Nederland.</i>							
Arbeidsloon	100	95	97	91	84	73	68
Zaaizaad, pootgoed en meststoffen . .	100	97	110	68	60	42	50
Veevoeder	100	103	103	79	72	52	53
Andere uitgaven	100	130	157	113	91	87	72
Rente inventaris	100	100	100	95	95	75	70
Pacht of geschatte pachtprijs. . . .	100	97	96	91	77	63	61

Enkele posten zullen thans aan een afzonderlijke bespreking worden onderworpen.

Loonen.

Het verloop van deze rubriek kosten vertoont in de verschillende groepen van gebieden een groote eenvormigheid. Zoo bedroeg in de akkerbouwbedrijven op de zeeleigonden en in de Veenkoloniën en in de bedrijven van de weidegebieden het loon in 1933/1934 68 pct. van het loon in 1927/1928 betaald. Ook het gemiddelde voor Nederland blijkt ten slotte tot 68 pct. van het bedrag in laatstgenoemd jaar te zijn gedaald. De zandgronden en de rivierkleistreken vertoonen ten aanzien daarvan een minder sterken achteruitgang, hoewel het verschil met de overige groepen van gebieden niet groot kan worden genoemd. Opgemerkt dient te worden, dat bezuiniging op dezen post in den vorm van ontslag van arbeiders, op de grootere akkerbouwbedrijven uit den aard der zaak meer effect zal sorteeren dan op het kleinere zandbedrijf, waar vaak het aantal arbeiders zoo gering is, dat door het ontslag van één daarvan of misschien wel van den eenigen arbeider of knecht, de gang van zaken in dit bedrijf geheel zou stagneeren. Niettemin is het verloop van deze rubriek in de verschillende groepen van gebieden opvallend gelijk.

Zaaizaad, pootgoed en meststoffen.

Met uitzondering van de rivierkleistreken stegen in het boekjaar 1933/1934 niettegenstaande de dalende prijzen de uitgaven in deze rubriek onkosten in alle groepen. Dit verloop is dan ook geheel in overeenstemming met de berichten over een verhoogd gebruik van kunstmeststoffen in vergelijking met het voorafgaande boekjaar.

Veevoeder.

De uitgaven in deze rubriek zijn gemiddeld voor het geheele land gedaald tot 53 pct. van het bedrag, hetwelk in 1927/1928 per ha hiervoor werd betaald. In de gebieden, waar veel krachtvoeder wordt gekocht, zooals in de weidestrecken, zijn in het laatste boekjaar de uitgaven aan veevoeder gestegen, hetgeen hoofdzakelijk moet worden toegeschreven aan de verhooging der prijzen van eenige voederartikelen in het najaar van 1933.

Pacht of geschatte pacht-prijs.

Gemiddeld bedroeg van de hier gecontroleerde bedrijven de pacht of geschatte pacht-prijs per ha 61 pct. van dien in het jaar 1927/1928. De daling van de pacht zette zich voort op de zandgronden, op de rivierklei en in de weidestrecken, hoewel de daling in laatstgenoemde groep van gebieden niettegenstaande den ongunstigen toestand van het veehoudersbedrijf zeer gering moet worden genoemd.

De verbetering in den toestand der akkerbouwbedrijven heeft tot gevolg gehad, dat bij het afsluiten van nieuwe pachtcontracten in de Veenkoloniën de bestede bedragen hooger waren dan de bestaande. Zulks spiegelt zich af in een stijging van het indexcijfer van 61 tot 74

pct. bij het basiscijfer 100 voor 1927/1928. Ook op de zeekelegronden valt een stijging, hoewel een geringe, waar te nemen.

In laatstgenoemde groep zijn het de zeekelegronden van de provincie Groningen, welke in het laatste boekjaar een oplopende pacht vertoonen (vergelijk tabel A met tabel B), terwijl in Zeeland de daling zich voortzet. Speciaal dient er nog op te worden gewezen, dat vergeleken met 1927/1928 op de zandgronden de pacht relatief minder blijkt te zijn gedaald dan in de overige groepen.

Van de posten „andere uitgaven” en „rente inventaris” blijkt de daling voor Nederland gemiddeld 30 pct. te bedragen. De groote schommelingen in de bedragen van eerstgenoemde rubriek zijn de oorzaak van het zeer discontinue verloop der indexcijfers in tabel D, hetgeen bijvoorbeeld kan worden geconstateerd in de groepen Veenkoloniën en Rivierkleistreken. Daarbij komt, dat de omschrijving van deze rubriek in den loop der jaren scherper werd begrensd, zoodat een vergelijking met vroegere jaren niet geheel mogelijk is. Het aantal der verschillende kleine postjes, welke bij dezen verzamelpost oorspronkelijk waren ondergebracht, is in den loop der jaren verminderd.

Tenslotte zij nog de aandacht gevestigd op de netto-opbrengsten vermeld in de tabel der bedrijfsuitkomsten voor de landbouwgebieden afzonderlijk (pag. 8 en 9) ; ter vergelijking is tevens tabel B opgenomen, die de resultaten bevat over het boekjaar 1932/1933. Blijkens deze cijfers waren over 1932/1933 in alle gebieden, met uitzondering van een tiental, de netto-opbrengsten negatief, terwijl in 1933/1934 het aantal gebieden met een exploitatie-tekort tot 17 is gedaald. Er kan worden vastgesteld, dat deze laatste vrijwel uitsluitend tot die gebieden behoren, waar de veehouderij een voornaam onderdeel van het bedrijf vormt.

Zoo is het moeilijk verklaarbaar, dat van het drietal rivierkleigebieden in Gelderland, met name de Betuwe, de Tielerwaard en het Land van Maas en Waal, het laatstgenoemde gebied een verlies van gemiddeld f 36 per ha vertoont, terwijl de twee andere netto-provenues hebben opgeleverd.

Even opvallend is het belangrijke exploitatie-tekort van f 33,70 per ha in het Kleigebied van den Krommen Rijn, een gebied, dat zich langzamerhand is gaan aansluiten bij en zeer goed te vergelijken is met de zelfkazende districten van Zuidholland en Utrecht. De financiële uitkomsten in laatstgenoemde gebieden zijn in vergelijking met het Kleigebied van den Krommen Rijn aanzienlijk gunstiger. Zoo werden in het Noordwestelijk weidegebied in Utrecht, de Krimpenerwaard en het Land van Gouda en Woerden respectievelijk netto-opbrengsten verkregen van \pm f 50, \pm f 60 en \pm f 35 per ha. Deze voor de tijdsomstandigheden vrij hooge opbrengsten moeten worden verklaard uit de aanwezigheid van de intensieve varkensmesterij in deze gebieden, welke

laatste tak van bedrijf in het boekjaar 1933/1934 belangrijk gunstiger resultaten heeft gegeven dan de melkveehouderij. In de zuivere melkveehoudersbedrijven zonder varkensmesterij op groote schaal zijn de uitkomsten over het boekjaar 1933/1934 over het algemeen minder (zie Friesland en weidegebied Overijssel). Waar het consumptie-melkbedrijf een groote rol speelt, zooals in Delf- en Schieland, Rijnland, Westland en het Middengewest van Noordholland zijn de uitkomsten in den regel beter dan in de industrie-melkgebieden.

De steunmaatregelen ten aanzien van de rogge, haver en consumptie-aardappelen hebben ook op de bedrijfsuitkomsten in de zandgebieden een gunstigen invloed uitgeoefend. Over het boekjaar 1933/1934 vertoonden de zandstreken der provincie Noordbrabant nog bedrijfsverliezen, doch de groote tekorten, die in het boekjaar 1932/1933 op de zandbedrijven van de Veluwe en van Overijssel konden worden vastgesteld, hebben in 1933/1934 plaats gemaakt voor bescheiden bedrijfsoverschotten.

De toestand in de Veenkoloniën, in dit geval de Woldstreek en het Zand- en veengebied van Drenthe, is eveneens gunstiger geworden. Nagenoeg alle producten, welke in deze gebieden worden verbouwd, als fabriksaardappelen, rogge, haver en tarwe, zijn thans in een steunregeling opgenomen.

Van de voornaamste producten, welke in de akkerbouwbedrijven op de zeekleigronden worden gewonnen, waren peulvruchten, handelszaden en uien van steun uitgesloten. Ook in deze gebieden is niettemin vooruitgang te bespeuren.

Resumeerende kan ten slotte worden betoogd, dat de in vergelijking met 1932/1933 gunstige toestand van het akkerbouwbedrijf aan de ruimere oogsten en aan de uitbreiding der steunmaatregelen moet worden toegeschreven. De werking van laatstgenoemden factor geeft nog aanleiding tot de opmerking, dat dientengevolge een zekere nivelleering in de uitkomsten valt waar te nemen. De uitersten vertoonden in 1932/1933 een veel ruimere spreiding dan in het laatste boekjaar. Het verschil tusschen het grootste verlies en het grootste overschot bedroeg in 1932/1933 nog \pm f 188, in 1933/1934 daarentegen \pm f 100. In eerstgenoemd jaar waren verliezen van meer dan f 100 per ha niet zeldzaam, terwijl tekorten van f 60 à f 80 per ha veelvuldig voorkwamen. Het ontbreken dier groote uitersten in de resultaten van 1933/1934 is een aanwijzing, dat eensdeels de steunmaatregelen het geheele gebied thans meer gelijkmatig bestrijken, anderdeels, dat het landbouwbedrijf zich over de geheele lijn beter op de bestaande steunmaatregelen heeft ingesteld.

Bestellingen van de hieronder genoemde uitgaven worden aangenomen door de Algemeene Landsdrukkerij te 's-Gravenhage en door de plaatselijke postkantoren.

Verslagen en Mededeelingen van de Directie van den Landbouw.

	Prijs
Jaargang 1904.	
N ^o . 3. De bestrijding van de tuberculose onder het Rundvee (gratis verkrijgbaar aan de Directie van den Landbouw).	
Jaargang 1905.	
N ^o . 2. Verslag over het landbouwonderwijs over 1903/1904	f 0,30
„ 6. Rundveefokkerij	„ 0,30
Jaargang 1907.	
N ^o . 1. Verslag over het landbouwonderwijs over 1904/06	f 0,50
„ 5. Verslagen der Rijkslandbouwproefstations over 1906/07	„ 0,30
Jaargang 1908.	
N ^o . 1. Beknopt verslag der Land- en Tuinbouwproefvelden over 1904, 1905 en 1906	f 0,50
„ 3. Schapenhouderij	„ 0,50
„ 7. Rundveefokkerij	„ 0,30
Jaargang 1909.	
N ^o . 3. Maatregelen ter hervorming van het Pachtwezen in Groot-Britannië en Ierland	f 0,30
„ 5. Verslagen der Rijkslandbouwproefstations over 1908/09	„ 0,30
„ 6. Paardenfokkerij	„ 0,30
Jaargang 1910.	
N ^o . 1. Slibbemesting. — De landbouw in het Belgische lössgebied. — Voederproef met gepasteuriseerde afgeroomde melk. — Het uitvriezen der tarwe	f 0,50
„ 3. Beschrijving van de aardappelcultuur in Nederland	„ 0,50
„ 5. Verslagen der Rijkslandbouwproefstations over 1909/10	„ 0,50
Jaargang 1911.	
N ^o . 1. Beknopt verslag der landbouwproefvelden over 1907, 1908 en 1909	f 0,50
„ 3. Verslag over het landbouwonderwijs over 1908/10	„ 0,50
„ 5. Verslag der Rijkslandbouwproefstations over 1910/11	„ 0,30
„ 6. Veefokkerij	„ 0,30

	Prijs.
Jaargang 1912.	
N ^o . 1. Het Mond- en Klauwzeer in Nederland in 1911	f 0,50
„ 3. Het grondgebruik in Nederland, gevolgd door eene beschrijving der landbouwgebieden	„ 0,50
„ 4. Verslag over den Landbouw in Nederland over 1911	„ 0,50
„ 5. Verslag der Rijkslandbouwproefstations over 1911/12	„ 0,30
Jaargang 1913.	
N ^o . 1. Beknopt verslag der Tuinbouwproefvelden over 1907—1911. — Hamburg en Bremen als afzetplaatsen van tuinbouwproducten. — De zaadteelt in Quedlinburg en Erfurt	f 0,30
„ 3. Beschrijving der vlascultuur en vlasindustrie in Nederland...	„ 0,50
„ 5. Verslag der Rijkslandbouwproefstations over 1912/13	„ 0,30
„ 6. Verslag der tuinbouwteeling 1912. — De Amerikaansche veenbes	„ 0,50
Jaargang 1914.	
N ^o . 1. De landbouw in Argentinië	f 0,50
„ 3. Beknopt verslag der landbouwproefvelden over 1910, 1911 en 1912	„ 0,50
„ 5. Verslag der Rijkslandbouwproefstations over 1913/14	„ 0,30
Jaargang 1915.	
N ^o . 1. Verslag eener excursie naar Zuid-Engeland. — De melkvoorziening van Groot-Britannië. — Landprijzen	f 0,50
„ 3. Verslag over den Landbouw in Nederland over 1914	„ 0,50
„ 4. Verslag van den Rijkslandbouwconsulent te Londen. — Het benutten van suikerbietenkoppen en -bladeren	„ 0,30
„ 5. Verslag der Rijkslandbouwproefstations over 1914/15	„ 0,30
Jaargang 1916.	
N ^o . 1. Het fonds voor den landbouw. Onze veehandel op het buitenland. Verslag van den Rijkslandbouwconsulent te Londen. Register op de Verslagen en Mededeelingen	f 0,50
„ 4. Verslag over het Mond- en Klauwzeer 1912—1916	„ 0,50
Jaargang 1917.	
N ^o . 1. De invloed van den waterafvoer op het Nederlandsche landbouwbedrijf	f 0,50
„ 4. Verslagen der Rijkslandbouwproefstations voor Contrôle-Onderzoek over 1916/1917	„ 0,30

Prijs.

Jaargang 1918.

N ^o . 1. De fruitteelt in de Provincie Gelderland tusschen Rijn en Maas	f 0,50
„ 3. Verslag over den Landbouw in Nederland over 1917	„ 0,50
„ 4. Beschouwingen over Landbouwstatistiek	„ 0,50
„ 5. Verslagen der Rijkslandbouwproefstations voor Contrôle-Onderzoek over 1917/1918	„ 0,30

Jaargang 1919.

N ^o . 1. Beknopt verslag der Landbouwproefvelden over 1913—1916	f 1,—
„ 4. Verslagen der Rijkslandbouwproefstations voor Contrôle-Onderzoek over 1918/1919	„ 0,75

Jaargang 1920.

N ^o . 1. De schade door wild en schadelijk gedierte toegebracht aan Land-, Tuin- en Boscbouw	f 1,—
„ 3. Verslag over den Landbouw in Nederland over 1919	„ 1,—
„ 4. Verslagen der Rijkslandbouwproefstations voor Contrôle-Onderzoek over 1919/1920	„ 1,—

Jaargang 1921.

N ^o . 1. Wetenschappelijk onderzoek en Regeeringszorg voor de aard-appelcultuur. — De overstrooming in Noordholland in Januari 1916 en haar gevolgen voor den Land- en Tuinbouw. — De bedrijfsuitkomsten van den Nederlandschen Landbouw gedurende en na de crisisjaren	f 1,—
„ 3. Verslag over den Landbouw in Nederland over 1920	„ 1,—
„ 4. Verslagen der Rijkslandbouwproefstations voor Contrôle-Onderzoek over 1920/1921	„ 1,—
„ 5. Verslagen van Buitenlandsche reizen	„ 1,—

Jaargang 1922.

N ^o . 1. Veetelling 1921. — Bijenhouderij. — Verveningen in Drenthe	f 1,—
„ 3. Verslag over den Landbouw in Nederland over 1921	„ 1,—
„ 4. Verslagen der Rijkslandbouwproefstations voor Contrôle-Onderzoek over 1921/1922	„ 1,—

Prijs.

Jaargang 1923.

- N°. 1. De landbouw in Noord-Frankrijk. — Rundveefokkerij in België. — Fokkerij van zwartbont vee in het Groot-Hertogdom Luxemburg. — Wirtschaftsberatung en Beispielwirtschaften in Deutschland f 1,—
 De landbouw in Noord-Frankrijk (afzonderlijk) „ 0,80
 „ 2. Het grondgebruik in Nederland in 1921..... „ 1,—
 „ 3. Verslag over den Landbouw in Nederland over 1922 „ 1,—
 Beknopte verslagen der R. L. P. S. (afzonderlijk) „ 0,60

Jaargang 1924.

- N°. 2. Verslag over den Landbouw in Nederland over 1923. Register op de Verslagen en Mededeelingen f 1,—
 „ 3. Rundveehouderij en -fokkerij in Nederland „ 1,60
 „ 4. Verslag betreffende de takken van dienst ressorteerende onder de Directie van den Landbouw over 1923 en Beknopte Verslagen der Rijkslandbouwproefstations voor Contrôle-Onderzoek over 1923/1924..... „ 1,—
 Beknopte verslagen der R. L. P. S. (afzonderlijk) „ 0,60

Jaargang 1925.

- N°. 2. Ruilverkaveling. — Bedrijfsuitkomsten in den landbouw in 1923 en Waarde van de Nederlandsche bodemproductie in 1923 f 1,—
 Ruilverkaveling (afzonderlijk) „ 0,50
 „ 3. Verslag over den Landbouw in Nederland over 1924 „ 1,—
 „ 4. Verslag betreffende de takken van dienst ressorteerende onder de Directie van den Landbouw over 1924 en Beknopte Verslagen der Rijkslandbouwproefstations voor Contrôle-Onderzoek over 1924/1925..... „ 1,—
 Beknopte verslagen der R. P. L. S. (afzonderlijk) „ 0,60

Jaargang 1926.

- N°. 3. Verslag betreffende de takken van dienst ressorteerende onder de Directie van den Landbouw over 1925 en Beknopte Verslagen der Rijkslandbouwproefstations voor Contrôle-Onderzoek over 1925/1926. f 1,—
 Beknopte verslagen der R. P. L. S. (afzonderlijk) „ 0,60

	Prijs.
Jaargang 1927.	
N ^o . 2. Verslag over den Landbouw in Nederland over 1926.....	f 1,—
„ 3. Het zuivelbedrijf in Denemarken. De teelt van groenten en vroege aardappelen in Italië	„ 1,—
Het zuivelbedrijf in Denemarken (afzonderlijk)	„ 0,50
De teelt van groenten en vroege aardappelen in Italië (af- zonderlijk)	„ 0,50
„ 4. Verslag betreffende de takken van dienst ressorteerende onder de Directie van den Landbouw over 1926 en Beknopte Ver- slagen der Rijkslandbouwproefstations voor Contrôle-Onder- zoek over 1926/1927.....	„ 1,—
Beknopte verslagen der R. P. L. S. (afzonderlijk)	„ 0,60
Jaargang 1928.	
N ^o . 3. Verslag betreffende de takken van dienst ressorteerende onder de Directie van den Landbouw over 1927 en Beknopte Ver- slagen der Rijkslandbouwproefstations voor Contrôle-Onder- zoek over 1927/1928.....	„ 1,—
Jaargang 1929.	
N ^o . 3. Verslag betreffende de takken van dienst ressorteerende onder de Directie van den Landbouw over 1928 en Beknopte Ver- slagen der Rijkslandbouwproefstations voor Contrôle-Onder- zoek over 1928/1929.....	f 1,—
Jaargang 1930.	
N ^o . 2. Verslag over den Landbouw in Nederland over 1929	f 1,—
„ 3. Verslag betreffende de takken van dienst ressorteerende onder de Directie van den Landbouw over 1929 en Beknopte Ver- slagen der Rijkslandbouwproefstations over 1929/1930	„ 1,—
Jaargang 1931.	
N ^o . 2. Verslag over den Landbouw in Nederland over 1930	f 1,—
„ 3. Verslagen van de studiereizen der centrale commissie voor ruilverkaveling naar Württemberg, Westfalen, Zwitserland en Frankrijk	„ 1,—

Prijs.

Jaargang 1932.

- N°. 2. De fokkerij van het zwartbonte Friesch-Hollandsche rundveeras in de V. S. van Amerika in verband met de werkzaamheid van The Holstein-Friesian Association of America f 2,—
 „ 3. Verslag over den Landbouw in Nederland over 1931 „ 1,—

Jaargang 1933.

- N°. 2. Verslag betreffende de takken van dienst ressorteerende onder de Directie van den Landbouw over 1930 en Beknopte Verslagen der Rijkslandbouwproefstations over 1930/1931 ... f 1,—

Jaargang 1934.

- N°. 1. Verslag betreffende de takken van dienst ressorteerende onder de Directie van den Landbouw over 1931 en Beknopte Verslagen der Rijkslandbouwproefstations over 1931/1932... f 1,—
 „ 2. Lijst van Officieele personen, Instellingen en Vereenigingen op land- en tuinbouwgebied „ 1,—
 „ 3. Verslag over den Landbouw in Nederland over 1932 en Register op de Verslagen en Mededeelingen over 1924/1932 .. 1,—
 „ 4. Verslag betreffende de takken van dienst ressorteerende onder de Directie van den Landbouw over 1932 en Beknopte Verslagen der Rijkslandbouwproefstations over 1932/1933 „ 1,—
 „ 5. Verslag over den Landbouw in Nederland over 1933 .. 1,—

Jaargang 1935.

- N°. 1. Verslag betreffende de takken van dienst ressorteerende onder de Directie van den Landbouw over 1933 en Beknopte Verslagen der Rijkslandbouwproefstations voor contrôle-onderzoek over 1933/1934 f 1,—

Bijzondere uitgaven van de Directie van den Landbouw.

- Staatszorg voor den landbouw f 1,—
 Uitkomsten der telling in zake het grondgebruik en den veestapel, gehouden 20 Mei—20 Juni 1910 (niet in den handel).
 Verslagen van Landbouwkundige onderzoekingen der Rijkslandbouwproefstations Nos. IV, XI, XIII—XVII en XIX—XXII... .. „ 0,30
 Idem N°. XXIV „ 1,—
 Idem Nos. XXVI, XXVIII en XXIX „ 1,50

	Prijs.
Idem Nos. XXX en XXXIII—XXXVI	f 2,—
Onderzoekingen over de bepaling van het phosphorzuur in kunst- meststoffen (L. O. N°. 37. F.)	„ 0,25
Over röntgenologisch onderzoek van kaas (L. O. N°. 37. C.).....	„ 0,30
Over de bepaling van het fijnmeelgehalte van kalkmergel (L. O. N°. 37. F.)	„ 0,25
Voortgezette proefnemingen over inkuilen (L. O. N°. 37. C.)	„ 0,40
De invloed van temperatuur en vochtgehalte op de ontleding van plantenresten door micro-organismen (L. O. N°. 37. A.).....	„ 0,50
Bijdrage tot de kennis van eenige natuurkundige grootheden van den grond (L. O. N°. 37. B.).....	„ 1,—
Moderne wijze van kiemkrachtsbeoordeeling en de invloed daarvan op de waarde van het onderzoek voor de praktijk (L. O. N°. 38. D.) ..	0,30
Natriumbepaling (L. O. N°. 38. E.)	„ 0,25
Optisch onderzoek over de hydratatie en den fijnheidsgraad van caseïne in sol-toestand (L. O. N°. 38. C.)	„ 0,25
Humusgehalten in verschillende typen grond, bij aanwending van verschillende methoden verkregen (L. O. N°. 38. B.).....	„ 0,25
De methodiek van de humusbepalingen (L. O. N°. 38. B.)	„ 0,35
Het gehalte aan stikstof (N) van eenige Nederlandsche cultuur- gronden en van de nieuwe Zuiderzeegronden (L. O. N°. 38. B.) ..	0,25
Statistisch onderzoek naar de schommelingen van het joodgetal van het melkvet bij afzonderlijke koeien (L. O. N°. 38. C.).....	„ 0,50
Voederproef met tapiocameel bij melkvee (L. O. N°. 38. C.).....	„ 0,45
De groei van het wortelstelsel der planten bij gelijke en bij ongelijke vruchtbaarheid van boven- en ondergrond (L. O. N°. 38. A.).....	„ 0,50
Over de bijvoeding van melkvee in de weide en de kwaliteit der aldus geproduceerde boter (L. O. N°. 38. C.)	„ 0,60
Verslag eener in December 1931 gemaakte studiereis naar Breslau, Praag en Zürich (L. O. N°. 38. B.)	„ 0,30
Over de specifieke werking van maïs, gerst en andere graansoorten op het beenstelsel (L. O. N°. 38. C.)	„ 0,40

	Prijs.
De Rangorde-methode. Een schattings-methode voor plantkundig graslandonderzoek met volgorde-bepaling. (L. O. N°. 39. A.) ... f	0,30
Over het gebrek „Witte rand” bij Edammerkazed (L. O. n°. 39 C.).....	„ 0,25
Voederproef met melkvee omtrent de zoogenaamde specifieke werking werking van lijnmeel (L. O. N°. 39. C.)	„ 0,25
De bepaling van vluchtige vetzuren volgens de distillatiemethode (L. O. N°. 39. C.)	„ 0,25
Resultaten van eenige veldproeven over het enten van lucernezaad met bacteriënpreparaten (L. O. N°. 39. A.)	„ 0,35
Verslag over een 33-tal meerjarige bemestingsproeven (L. O. N°. 39. A.).....	„ 2,25
Vischmeel en diermeel bij het mesten van varkens (L.O. N°. 39. C.) ..	0,65
Het wortelstelsel der graanplanten bij ongelijke verdeling der meststoffen in den grond (L. O. N°. 39. A.).....	„ 0,55
Haringmeel bij het mesten van varkens, I. Haringmeel contra diermeel (L. O. N°. 39. C.)	„ 0,45
Proefnemingen omtrent inkuiling met en zonder toevoeging van zoutzuur en suiker (L. O. N°. 39. C.)	„ 0,80
Roode aderen in Goudsche kaas (L. O. N°. 39. C.)	„ 0,45
De cultuurgronden op IJsselmonde. Rapport omtrent een op verzoek van de Afdeeling Eiland-IJsselmonde der Hollandsche Maatschappij van Landbouw, de vereeniging van Oud-leerlingen van landbouw cursussen op IJsselmonde en van de „Streekplan-Commissie IJsselmonde” in den zomer van 1932 ingesteld grondonderzoek (L. O. N°. 39. A.)	„ 0,50
Eenige algemeene resultaten, verkregen met ensileering onder toevoeging van mineraal zuur (L. O. N°. 39. C.)	„ 0,25
Bacteriologisch onderzoek van een aantal in 1932 volgens de mineraalzuurmethode gemaakte kuilhoopen (L. O. N°. 39. C.) ..	0,35
Haringmeel bij het mesten van varkens, II. Hariugmeel contra bloedmeel (L. O. N°. 39. C.)	„ 0,35
Bijdrage tot de kennis van de proefveldtechniek bij grasland (L. O. N°. 40. A.)	„ 0,25
Over stikstofbemesting op grasland (L. O. N°. 40. A.).....	„ 0,35
Onderzoek naar kenmerken ter onderscheiding van melk- en boterpoeder (L. O. N°. 40. C.)	„ 0,25

	Prijs.
Verslag over een achttiental bemestingsproeven met kopersulfaat (L. O. N°. 40. A.)	f 1,10
Onderzoekingen over het karnproces (L. O. N°. 40. C.)	„ 0,55
Bijdragen tot de kennis van eenige natuurkundige grootheden van den grond (L. O. N°. 40. B.)	„ 1,25
Een en ander over de samenstelling van morgen- en avondmelk van afzonderlijke Noordhollandsche boerderijen (L. O. N°. 40. C.)	„ 0,25
Aromavorming door boteraroma-bacteriën (L. O. N°. 40. C.)	„ 0,70
Bijdrage tot de kennis van de zure gronden in het Nederlandsch alluvium (L. O. N°. 40. B.)	„ 0,90
De veranderingen in den grond door lang voortgezette bemesting met enkele stikstofmeststoffen (L. O. N°. 40. A.)	„ 0,50
Suikervergistende en lactaatvergistende boterzuurbacteriën (L. O. N°. 40. C.)	„ 0,55
Proefnemingen omtrent inkuiling met en zonder toevoeging van mineraalzuur II (L. O. N°. 40. C.)	„ 0,65
De chemische samenstelling van een aantal afzonderlijke grassoorten in verschillende groeistadia (L. O. N°. 40. A.)	„ 0,70
De bepaling van den kalktoestand (verzadigingstoestand) van kleigronden (L. O. N°. 40. A.)	„ 0,75
Bacterieele processen in geconserveerd groenvoeder en hun invloed op de kaasbereiding (L. O. N°. 40. C.)	„ 0,85
Eenige algemeene resultaten, verkregen met ensileering onder toevoeging van mineraalzuur. II (L. O. N°. 40. C.)	„ 0,50
Over den invloed van mineraal-zuur-silage op het zuur-base-evenwicht (L. O. N°. 40. C.)	„ 0,60
Bemestingsproeven op het oude proefveld te Sappemeer in de jaren 1882—1932 (L. O. N°. 40. A.)	„ 1,—
In hoeverre kunnen K, Na, Ca en Mg elkander in de plant vervangen? (L. O. N°. 40. A.)	„ 0,75
Verslag van het Veeartsenijk. Staatstoezicht over 1904—1917, per jaargang	„ 0,50
Idem over 1918, 1919 en 1920	„ 1,—
Verslag over de werkzaamheden van den Veeartsenijkkundigen Dienst en den gezondheidstoestand van den veestapel in 1921—1922, 1923, 1924, 1925, 1927—1928, 1929, 1930, 1931, 1932 en 1933..	„ 1,—

	Prijs.
Mededeelingen van den Veeartsenijkundigen Dienst:	
N ^o . 1. Rapport van het onderzoek naar het voorkomen van Taenia Echinococcus bij den hond in Friesland	f 1,—
Verslag van de werkzaamheden der Rijksseruminrichting 1904/1933, per jaargang	„ 1,—
Verslag betreffende de takken van dienst ressorteerende onder de Directie van den Landbouw over 1911—1921 (niet in den handel).	
Verslag van eene Enquête omtrent de veeverloskundige hulp in Neder- land (niet in den handel).	
Boschbescherming, ontwerp eener boschwet met memorie van toe- lichting enz. (niet in den handel).	
Over Goudsche Kaas. Onderzoek ingesteld naar aanleiding van de Landbouwtentoonstelling te Gouda in 1909 door Dr. H. van Gulik, Directeur van het Kaascontrôlestation Zuidholland te 's-Gravenhage	„ 0,30
Verslag over den Landbouw in Groot-Britannië en Ierland en den handel in produkten van Landbouw, Tuinbouw, Veeeteelt en Zuivelbereiding over het jaar 1916 door Dr. J. J. L. van Rijn, Rijkslandbouwconsulent te Londen (niet in den handel).	
Ornithologische Studies door G. Wolda te Wageningen	„ 1,50
Iets over het kweken van ziektevrj pootgoed bij aardappelen door J. Oortwijn Botjes te Oostwold (Oldambt) en De noodzakelijk- heid van wetenschappelijk onderzoek van de aardappelplant en hare cultuur door Prof. Dr. H. M. Quanjer te Wageningen.....	„ 0,50
De inrichting van de bedrijfsgebouwen voor akkerbouw en veeeteelt in Nederland door Ir. A. M. Kuyjsten	„ 17,50
Rapport betreffende De Zaadteelt door J. Leendertz Czn., Rijks- tuinbouwconsulent te Utrecht	„ 1,—
Onderzoekingen over het hard koken van erwten door Dr. P. J. van der Marel	„ 1,—
Rapport omtrent de uitkomsten, tot dusver verkregen bij het ver- leenen van rijkssteun voor de stichting van boerderijen op woesten grond	„ 0 50
Gedenkboek der Rijkslandbouwproefstations (niet in den handel).	
Staatscommissie voor den Landbouw 1906:	
Rapporten en voorstellen betreffende den oeconomischen toestand der landarbeiders in Nederland	„ 1,—

	Prijs.
Algemeen overzicht van den oeconomische toestand der land- arbeiders in Nederland	f 1,—
Bijlagen van verschillenden aard behoorende bij de Rapporten en voorstellen betreffende den oeconomischen toestand der land- arbeiders in Nederland	„ 1,—
Rapporten en voorstellen betreffende den oeconomischen toestand der landbouwers in Nederland	„ 1,—
Bijlagen behoorende bij de Rapporten en voorstellen betreffende den oeconomischen toestand der landbouwers in Nederland.....	„ 1,—
Schetsen van het landbouwbedrijf in Nederland	„ 1,—
Overzicht van het landbouwbedrijf in Nederland.....	„ 1,—
Staatscommissie voor de jacht 1904:	
Verslag der Staatscommissie met acht bijlagen	„ 1,25
Rapport der Commissie 1925, met opdracht te zoeken naar de beant- woording van de vraag, of, en zoo ja, in hoeverre de directe en indirecte bemoeiingen van het Rijk op landbouwgebied zouden kunnen worden ingekrompen, in hoofdzaak wat betreft: <i>a.</i> den voorlichtingsdienst, <i>b.</i> de proefstations, <i>c.</i> het landbouwonderwijs	„ 0,60
Over volvette Goudsche boeren-kaas. Onderzoek, ingesteld naar aan- leiding van de landbouwtentoonstelling te Gouda in 1923 en Verslag van de in 1925 genomen proeven inzake het verband tusschen de samenstelling der melk en de kaasopbrengst, door Ir. W. J. Huis- man, Rijkszuivelconsulent te Gouda	„ 1,—
Proefnemingen in Nederland, in de gewone praktijk der veehouderij, met de entstof Calmette-Guérin (B C G) tegen de tuberculose bij runderen, verricht door den Veeartsenijkundigen Dienst	„ 0,50
Eenige voorloopige uitkomsten der landbouwtelling 1930	„ 0,25
Rapport betreffende een onderzoek naar de resultaten met Matafto in verschillende landen bereikt, uitgebracht aan Z. Exc. den Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken en Land- bouw	„ 0,60
Verslag der Staatscommissie, ingesteld bij Koninklijk besluit van 15 December 1927, N°. 34, tot het onderzoeken van de vraag of en, zoo ja, in hoeverre en door welke oorzaken in den land- en tuinbouw eene wanverhouding bestaat tusschen de bodem- prijzen en productiekosten eenerzijds en de opbrengst der pro- ducten anderzijds.....	„ 2,50

